

ինչ նեղանք կունենայ խնդիրը և պատգամաւորութեանը, կայսրական իր ժամանակին հազար զիւր:

ժողովրդի առաջին խնդիրը չէր կատարելու պատճառը նա է, որ ինքնինքնին ընդհանուր ժողովում վնասել է, որ (անխելական հանգամանքների պատճառով) երկաթուղու գիծը բարձրացնել զէպի բազալը անկարելի է: Այդ (անխելական հանգամանքների) պատճառ թերեւ ի հարկէ մի քոչ և մի անասկ պոլիտեխնիկան ձեռք զաղարկութեան մերժումն է ժողովրդի խնդիրը չէր կատարելու:— Իսկապէս բանը նրանումն է, որ գիծը բարձրացնելու համար բաւական աւելորդ ծախսեր են հարկուոր, որոնց յիշեալ ժողովը համազօր է եղել, որ քաղաքը վնասելու անկարող է ընդունալ:— Իսկ էլ այդպէս է:

Քաղաքացիք յաւաքով որ ուշ կամ շուտ կը յաջողէ նրանց մինչ քաղաքը մի ճիւղ բերելու տնտեսական հաշիւով, ինչպէս Քաթարի Նեա պատանց, այժմ աշխատում են և խնդրում են ապագայ ծախսերով, քանի որ զի մի մի նշանաւոր ծախսեր չեն արած, — երկաթուղու գիծը բարձրացնել զէպի քաղաքը:—

Յաւում ենք որ մինչ այժմ Գանձակից ոչ մի տեղեկութիւն չէ տուած ոչ նայ և ոչ ուսում լրացնելու հիշեալ հարցի մասին:— Անհրաժեշտ է լրացնել միջամտութիւնը և մի քանի ազգու յոգսածներ հրատարակելու այս հարցի վերաբերութեամբ:

Գ.

ՆԱԲԻՆ ԼՈՒԲԻՐ

«Правит. Вестник». լրացրեց հազարգում է որ կայսերական պալատի մէջ առգի ժամանակամբ. ինչը միջ տանից երկարացած է մինչև մի տարի:

Ս. Պետերբուրգից մեզ գրում են որ մարտի 14-ին Մոսկովայի նայ հասարակութեան կողմից մի պատգամաւորութիւն է եկել Ս. Պետերբուրգ:

սկսել էին խօսել: Մեծ պարտի անս մէջ բոլորը թնամ էին, բայց թաւարից: Նա առանց հանգիւտ պահել էր իր անկողնի վրա և տխուր մայուցութեան մէջ նայում էր ճրագի ճանաչողներին, թէ որպէս նրանք, իր աչքերը առնել մի բացուիտով անելու ժամանակ, զանազան ձևեր էին ստանում: Նրա անկողնի մօտ լուռ կանգնած էր իր մտերիմ ազգայինը՝ Կատան, և անհամբերութեամբ սպասում էր, մինչև օրհորդը թնէ, որ ինքն էլ գնայ հանգստանալ:

— Կատա, դարձաւ նա զէպի ազգայինը, — այդ ինչ է պատանել, քանի որ է ընկը չէ երևում:

Կատան, որի միջնորդութեամբ կատարում էին երկու սիրահարների զաղտնի տեսութիւնները, այնչ չէր գտաւ պատասխանելու: Որիորդի հարցումը բաւական անտիկալ եղաւ և ազգայինը ամենին շախմատաւարական չէր մի յարմար պատասխան յորինելու, որպէս զի իր տիրուհուն խաղաղ չէր վնասել:

— Ինչու չես խօսում, Կատա, քեզանից բան եմ հարցնում, կրկնեց օրհորդը:

Ազգայինը կոկոնաց և զարնեալ ուշիւ չէր կարողացաւ խօսել: Այդ աւելի շարժեց օրհորդի կանկալը, և նա զուգիւր վեր բարձրացնելով բարձի վրայից, նստեց անկողնի վրա: Ճրագի լոյսը այժմ ուղիղ ընկաւ նրա գունաւոր երեսի վրա, որ մասամբ սրտով էր զլիս սե մադիւրով, որոնք խիտ հիւսերով թափվել էին նրա կիսաբաց կարծիքի և թիկունքի վրա:

— Կատա, ինչու չես խօսում, ուղիղն ասա, ինչ է պատանել, զարնեալ հարցեց օրհորդը այնպիսի մի ձայնով, կարծես, ինքը աւելի վախճում էր այն պատասխանից, որ պիտի տար ազգայինը:

— Չէր լսել, նա գնում է... պատասխանեց Կատան, մտածելով, որ իր ազգի պարտին երկար անդադարեցութեան մէջ պահելու աւելորդ էր այնուհետև:

— Գնում է... զուեց օրհորդը սարսափելով — գնում է առանց ինչ տեսնելու, առանց ինչ մի խաղ տեսնելու... Ի՞նչ է գնում... Երբ է գնում...

Ինչեւ ազգայինը այնքան լցնեցան արտասուքով, Նա երեսը ծածկեց բարձի վրա, սկսեց զանն կերպով նկնկալու, չուարած Կատան չէր գիտէր ինչ անել, ինչով միջոցաւ նրան, Նա մտն:

երկրորդացիւ ի Տէր հանգուցեալ կայսրի մարտնչին: Պատգամաւորութեանը քաղցրացած էր երեք անկողնից, աւագ քահանայ տէր Յակար Սուրենեանցից, որ Յովհաննէս Առաւոյից և պ. Գէորգ Մանուկից: Պատգամաւորները մտնելով Պետրոս-Պապական մայր եկեղեցին, որ ուսուցող կայսրների զերեզմանատեղին է, զրեցին նախագահութեան զաղաւորի զաղաղի վրա մի արծաթեայ շրեղ պսակ, որի վրա արձանագրւած էր «Հայոց հզոր Զատագով Ազատիչ-Կայսրին»:

Բազմազգային (Ամուրի վրա) պ. Յովհաննէս Մէլքոնեանցից ստացանք 10 բուրջ յոգուտ Զոյառատանի ավազանների:

Առաքելականից, որ Ռուսիայի Մէլքիկեանցից ստացանք 20 բուրջ հետեալ նամակով: «Համակրելով ձեր լրացրի մէջ տպւած Ս. Պետերբուրգի նամակին արտասանւածով թղթակից պահելու մասին, նայեալս ձեր հրաւերին (Միացեալ) ընկերութեանն օգնելու, անս արտահաւարելով եմ 20 բուրջ, որից 15 բուրջ նուիրում եմ որպէս տարեկան անգամ (Միացեալ) ընկերութեանը, իսկ 5 բուրջ խնդրում եմ յատկացրէք նայ թղթակից պահելու գումարին, որ նայեալս խառնաւում եմ ամեն տարի տալ, եթէ հարկաւոր լինի»:

Մեզ գրում են Ս. Պետերբուրգից: «Ինչպէս արդէն յայտնի է, յաւաքով ամսին Ս. Պետերբուրգի նայ թաւարեալները բարեգործական նպատակով մի թաւարեալական ներկայացում տուեցին: Բայց մինչև այժմ զեռ եւ չորսովեցաւ: Նշանակաւոր ներկայացումից զուգացած գումարի բաժանութիւնը: Յանկալի է խնամել ինչի են ուշացնում պ. պ. զեկաւորները իրանց հաւիտալը, որ և կարող էր փառասել այլ և այլ տնտեսի կաւակներ, որոնք ծնվում են հասարակութեան մէջ հաւիտ ուշացնելու պատճառով»:

Ալէքսանդրապոլից մեզ գրում են: «Գարսից և կաղաւթանից շտաբը գալիս են Ալէքսանդրապոլ և պատմում են, որ այնտեղ յայտնվել է մի

ցաւ, աշխատում էր հանգստացնել նրան այդ խաղերով:

— Մի լաց լինեք, ցաւը առնեմ, թաւար, նա իր երկիրը ուխտ է գնում, շուտով կը վերադառնայ: Նա առանց ձեզ տեսնելու, առանց ձեզ հետ խօսելու չի գնայ, չէնց այսօր, ճային, մեծ պարտի տեսնակից զուրա գալու ժամանակ ինձ ասաց: «Կատա, թաւարին խնայում ասուր, որ զիւրը պիտի գամ մնաք բարով տեսնու: Բայց ես՝ յիմարս մտապայ, չը յայտնեցի ձեզ: Կատան իրանից նստեց վերջին խաղերը: Ինչը նրան ամենին այդպիսի բան ասած չէր: Նա մտածեց օրհորդին առաջնաւոր միայն հանգստացնել, մինչև կամ ինքը կը գնայ ընկին կը կանչէ, կամ տեսութիւնը կը յետադէ հետեւաւ օրը: Բայց փութանակ հանգստացնելու, աւելի վրդովեց նրան»:

— Ո՛ր է, ապա ինչու չեկաւ, շուտով կը գիւրը կը լինի, ասաց նա զուգիւր վեր բարձրացնելով բարձի վրայից և վայրենի հայացով նայելով իր շուրջը:— Չէ, չէ, նա չի գալ, ես ինքս կը գնամ նրա մօտ...

Այս խաղերը անելով, կատաղածի պէս զուգիւր էր, արձակ մաղերով նա գուրս պրծաւ: անհեղինակ և անյայտացաւ գիւրեային խաւարի մէջ: Ազգայինը վազեց նրա ետեւ և հազիւ կարողացաւ բռնել, երբ աւելաին չէր գուրս եկել: ասան բռնից:— Թաւար, ցաւը առնեմ, ապաւում էր նա, իր զրկի մէջ պահած անելով ցնորմանի պէս խնկն ու միտքը կորցրած օրհորդին:— Թաւար, այդպէս չէ կարելի, ինչ կատան, եթէ փողոցում քեզ կը տեսնեն: Այդպէս չէ կարելի, Թաւար: Բէկը ինքը կը գալ, անպատճառ կը գալ:

Ազգայինի խաղերը ամենին չը լսեց օրհորդը: Նա այն աստիճան սարսափելի հոգեկան վրդովմունքի մէջ էր գտնվում, զուգէ լսեց բուրբ, բայց չը հասկացաւ: Բորբորում գզգզմունքների կատաղութիւնը նրան ընթիլի ու և գորութիւն էր տուել: Կատան իր զորեղ ձեռքերով չէր կարողացաւ պահել նրան իր զրկի մէջ: Նա գուրս պրծաւ և վազեց զէպի բռնի գուրս: Բարեբաղդաբար զանկը բաց կին, եթէ ոչ ամբողջ ասուր կը զարթնեցէր նա: (Մեծ պարտնի զոները ծովորարար զիւր և ցերեկ

հիւանդութիւն, որից շատ մարդիկ են մեռնում: Հիւանդութիւնը կարճատեւ է լինում: Կաղաւթան, մանաւանդ, մահացումն համաժառարար մեծ է»:

Ս. Պետերբուրգի զատաստանական պալատի պրոկուրոր Պէլլ յայտնեց որ Տեղեմայա փողոցի անձնատպանի ազգանունը Ֆելեմիս չէ, այլ Մարյին:

Յայտնվում է որ Ֆելեմիս ամենին չէ մահանալով: Թաղաւորապետութեան գործում, որովհետեւ վազուց է որ հիւանդ պառկած է Ողեսայում:

«ՂՈՅՈՇ» հազարգում է որ իրականի մոռնելի ասուր պաշտպանվում է պրոկուրորով ամբոխի կատաղութիւնից:

«ՂՈՅՈՇ» լրացրեց հազարգում է որ կառավարութիւնը թայլ է տուել կին-բժշկներին պարտադէր զննութեան հիւանդանոցների իրական բաժնեւորում:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՌՆ-ԹԻՒՐԻԱԿԱՆ ՎԷՃԸ

Լրացրեցինք հազարգում են հետեւեալը: Այժման բանակցութիւնները Կ. Պոլսի մէջ քաղաքացիները զանազանում են նախկին զիպոմատիական գործողութիւններից յունական խնդրի վերաբերութեամբ: Այդ խնդիրը լուծելու համար արած նախկին փորձերի նպատակն էր՝ առաջարկել թիւրքային և Յունաստանին մի սահմանագիծ, որի մասին երկու կողմերը պէտք է համաձայնութիւն կայացնէին: Բայց այդ համաձայնութիւնը անկարելի եղաւ կայացնել, որովհետեւ մի կողմը պէտք է զիջումներ անէր,

բայց կին թողնում) Նա անցաւ առանց նկատվելու: Պահպանները, կնկոված իրանց եւ փունջներին մէջ, ներում էին:

Այդ միջոցին Կատան շատով մտաւ օրհորդի տնեակը, իսկ այնտեղից մի շալ և վազեց նրա ետեւից: Նա գտաւ օրհորդին փողոցում, զուգիւր բաց, ներարանի անապարսկ էր զէպի թէկի տունը:

— Կանկովեցէր այդ շալով, ես կը տանեմ ձեզ, կանգնեցրուց օրհորդին և սկսեց փաթաթել նրա զուգիւր և ուսերը ընդարձակ շալով:

Փողոցները բոլորովին զատարկ էին և այնքան մութ, որ մի քայլ այն կողմը ոչ ոքին չէր կարելի տեսնել: Նրանք գուրս եկան բնակութիւններից և անցան զէպի ամայի դաշտը: Այս կողմից աւելի յարմար էր մտնելով ընկի տանը, թէն անապարսկ բաւական հեռու էր: Բայց առաջին աստիճանութիւնը անցան նրանք մի քանի բողբոջի մէջ և շուտով հասան ընկի տան պարտեղի ցանկապատին, որ հիւսած էր փշոտ մաշտաներից: Որիորդը մտնեցաւ ցանկապատին, կանգնում էր վեր բարձրանալ նրա վրա և ինչեւ պարտեղի մէջ Պարտեղի կողմից մուտքը զէպի ընկի տնեակը աւելի ապահով էր: ամենցիկներից ոչ ոք չէր տեսնի նրանց:

— Այդ ինչ էր անում, գուրս բոլորովին կը ծախաւք ձեր մարմինը, ասաց ազգայինը բռնաւ նկով օրհորդի փէլից, որ արդէն կատախի նման հանկուսում էր փշոտ ցանկապատը:

Բայց օրհորդի խաղութիւնը թայլ չը տուեց լսել ազգայինի զգուշացնող ձայնը: Նա արագութեամբ ցանկապատից ցատկեց միւս կողմը, ինչու պարտեղի մէջ: Ազգայինը նայեալս հետեւեց նրա օրինակին, աստիճանի ծախաւքով իր ձեռքերը:

Պարտեղի ամեն մի նեմկները, ամենափոքրիկ շախմներն անգամ ծախաւք էին թաւարին: Նա զիմեց ուղիղ զէպի այն կողմը, որտեղ բացվում էին ընկի նեմկների լուսամուտները: Նա ուրախացաւ և աւելի փաթաթեց իր զուգիւրը: Լուսամուտներից նրաչ էր երևում Ուրեմն նա տանն էր, և եթէ ասան էր, զեռ քնած չէր: Որիորդի սիրտը սկսեց աստիճան բարձրել, փոքր էր մնում, որ չնայապա լինի: Բայց զարնեալ նա շարունակեց իր շուտ քայլերը և մտնեցաւ:

իսկ միւսը նոր կայաւածներ ստանալու դրանից յետոյ Բերլինի հոնֆերենցիան մի վճիռ կայացրեց և հրաւիրեց երկու կողմերին նկնարկել այդ վճիռն:

Թիւրքիան մերձեց այդ առաջարկութիւնը, որովհետեւ նա առաջաց զիւր, որ Բերլինի հոնֆերենցիայի վճիռները իրազորեցու համար Եւրոպան ստիպողական միջոցներ չի գործադրի և որ պետութիւնները, յայտնելով իրանց կարծիքները և պահանջելով թիւրքայից յայտնի զիջումներ, այնու ամենայնիւ գործը խնդում են իր ընթացքին: Բացի այդ թիւրքային յայտնի էր, որ Եւրոպական պետութիւնների համաձայնութիւնը կեղծ էր և որ նրանք մի մեանց կասկածում էին: Յունաստանը ընդհանրապէս բաւական էր Բերլինի հոնֆերենցիայի վճիռներից և նա այդ վճիռների վրա հիմնեց իր պահանջները:

Գործերը այս գրութեան մէջ էին, երբ թիւրքիան հրամարդեց նկնարկել հոնֆերենցիայի վճիռներին և դրանով անգիջ աւելց Ֆրանսիային միջնորդ զատարան առաջարկել այն պայմանով, որ երկու կողմերն էլ սկզբից պարտաւորվէին նկնարկել միջնորդ զատարանի վճիռներին: Թէ Յունաստանը և թէ թիւրքիան մերժեցն այդ առաջարկութիւնը, որովհետեւ առաջինը զրանով անորոշ գրութեան մէջ էր գնվում, իսկ երկրորդը վախճում էր, որ պետութիւնները նոյնը կը վճիռէին, ինչ որ Բերլինի հոնֆերենցիան որոշեց: Պետութիւնները, ցանկանալով անպատճառ խանգարել յայն. թիւրքական պատերազմը, ստիպած էին միջնորդների զեր խաղաղ և փոխադարձ համաձայնութիւն կայացնել: Թիւրքիայի և Յունաստանի միջ:

լուսամուտներին, որոնք բաւական բարձր էին — Կատա, ասեց ազգայինին, — կարող ես իմ փոքր ինչ բարձրացնել, որ զուգիւր համար լուսամուտն:

— Կարող եմ, գուրս միայն ձեր տանը զրեցէր ամերիս մէջ և բարձրացէր ուսերիս վրա և կը կանգնեմ պատի մօտ, ուղիղ լուսամուտի ներքեւ:

Կատան երկու ձեռքերի մօտները միմեայ հետ հիւսելով, կազմեց շարժական անդրդի առաջին աստիճանը: Որիորդը մի տարբեր վրա գնելով, միւսը զրեց նրա ուսի վրա, և իր ձեռքերով պատը բռնելով, բարձրացաւ մինչ լուսամուտը: Ակնից այն տեղից նայել, Ողես չէր երևում, որովհետեւ լուսամուտի փեղկերը պակաս փոխարեն պատած էին թղթով: Նա իր մտաւով զգուշութեամբ մի փոքրիկ ծակ բացրեց թղթապատի մէջ: Այդ գործողութիւնը փոքրիկացաւ մի և նայն բողբոջում, երբ ընկել էր երկար անդալին մտառնեցութիւնից յետոյ վերջապէս վնասեց կնքել նամակը և յանձնել Ազատուն:

Որիորդը զեռ նայում էր իր գիտարանից: Նա տեսնում էր, թէ որպէս ընկը տարեկանի զնաւուց յետոյ աստիճան յաղկւած էր, որքան տարրեր կերպով վառվում էին նրա վրդովմունքով իր աչքերը, որքան անհանգիստ կերպով նայում էր նա թղթերի մի կողմից վրա, որ գրած էին նրա մօտ: Պետոյ տեսաւ, թէ ինչպէս նա մտնեցաւ: ճրագին և սկսեց զրել: Ողեսը գուրսնալով, որքան ստակայի էր նրա զեղէ ճրագի լուսի առջին:

Որիորդը երկար նայել չէր կարողացաւ: Նա տեսնելը զողորմացնել, փոքր էր մնում, որ պիտի ցած զուգիւրը: Նա լսեց իր վերջին ուժերը: Թէ ձեռքով պատը բռնելով, միւս ձեռքով սկսեց լրացնել լուսամուտը: Բէկը ուշիւ չը լսեց: Նա ստատկացրեց զարկը: Բէկը այժմ լսեց, բայց կարծելով, թէ քամին է, զարնեալ շարունակեց իր զրելը: Քանի բողբոջ յետոյ նա լսեց իր տունը:— (Կամիլ) ... Կամիլը նայել մեզ էր չնաները, կարծես, Կատան մինչև նրա փոխարկը: Նա մի կողմ ձեց զրելը և շուտով վազեց գուրս բաց անելու:

(Կը շարունակվի)